

**Conjunctuurnota
voor
Vlaanderen**

april 2004

1 Inleiding	1
2 Internationaal	2
3 Vlaanderen	6
Algemeen	6
Industrie	6
Handel	8
Bouw	10
Gezinnen	10
Arbeidsmarkt	12
4 Topic: Een coherente Vlaamse uitvoerreeks en korte termijnprognose	16
5 Annex	23
Definities	23
Producten van de administratie Planning en Statistiek	25

Deze conjunctuurnota werd gefinaliseerd op 26 maart 2004.

De economieën van de Verenigde Staten en Japan doen het duidelijk beter dan een jaar geleden, toen het conflict in Irak uitbarstte. De EU zet momenteel minder sterke prestaties neer. De geo-politieke onzekerheid is nog steeds hangende, zoals blijkt uit de recente terroristische aanslagen in Madrid. Toch zullen ook de Europese landen de positieve effecten ondervinden van de beter wordende conjunctuur elders in de wereld.

Ook in het Vlaamse Gewest trekt de economische conjunctuur aan. Dit blijkt nog het meest uit de indicatoren van het producenten- en het consumentenvertrouwen. De opleving lijkt zich nog niet grondig door te zetten: de investeringen zitten niet echt in de lift en de werkloosheid neemt nog toe. Toch zijn er tekenen dat de arbeidsmarkt zal verbeteren later op het jaar.

In de topic staat de statistiek van de uitvoer centraal. De Vlaamse export neemt toe en dat is goed nieuws voor onze economie die erg open is. De geregistreerde gegevens ondergaan echter de invloed van een paar gebeurtenissen die als 'breuken' in de tijdreeks optreden. Deze dienen dan ook weggezuiverd te worden voor doeleinden van conjunctuuranalyse.

Globaal

Er blijft een opvallend contrast tussen de dynamische groei in de Verenigde Staten en Japan en de zwakke prestaties binnen de Europese Unie. Sinds de tweede helft van 2002 en het begin van 2003 groeit het BBP van de VS, respectievelijk Japan, kwartaal na kwartaal in reële termen met meer dan 2% op jaarbasis. De Amerikaanse groeivoet over het geheel van 2003 komt uit op 2,9%, die van Japan op 2,7%. De Amerikaanse groei benadert het gemiddelde van de periode 1991-2000. De prestaties van de EU zijn zwak te noemen. Ondanks een bescheiden herstel sedert de tweede helft van vorig jaar blijft de Unie steken op 0,7% groei in 2003 (voor de eurozone is dit 0,4%), de slechtste cijfers sedert het dieptepunt van de vorige inzinking in 1993. Vooral de ontwikkeling van de investeringen kent een uiteenlopende ontwikkeling in de drie grote muntzones. Na de forse inkrimping in 2001 en 2002 zijn de investeringen in de VS en Japan opgeveerd, terwijl in Europa de kapitaalvorming nog steeds achteruitgaat. Voor het geheel van de geïndustrialiseerde landen stellen we sedert het midden van 2003 een groeiversnelling van de investeringen vast tot een niveau van 2,0%. Het gemiddelde van 1991-2000 bedroeg 2,7%.

Wat de groeiverwachtingen betreft, zien we voor de eurozone de groei toenemen tot 1,8%-1,9% in 2004 en 2,3%-2,5% in 2005. In Japan zijn de verwachtingen de jongste maanden opwaarts gecorrigeerd tot 2,2% voor 2004 en 1,5%-1,8% voor 2005. De groei wordt in de hand gewerkt door een expansionistisch begrotings- en monetair beleid in de VS en Japan. Het algemene conjunctuurherstel zal op zijn beurt de wereldhandel en de export van de eurozone ten goede komen, ondanks de versteviging van de euro.

TABEL 1
Reële groei van het BBP (in %). Realisaties en vooruitzichten.
België in internationaal perspectief

	2002	2003 - raming			2004 - prognose			2005 - prognose	
		EC	IMF	OESO	EC	IMF	OESO	EC	OESO
België	0,7	0,8	0,8	0,7	1,8	1,9	1,9	2,3	2,8
Nederland	0,2	-0,9	-0,5	-0,5	0,6	1,4	1,0	2,0	2,0
Frankrijk	1,2	0,1	0,5	0,1	1,7	2,0	1,7	2,3	2,4
Duitsland	0,2	0,0	0,0	-0,1	1,6	1,5	1,4	1,8	2,3
EU-15	1,1	0,8	0,8	0,6	2,0	2,0	1,9	2,4	2,5
Eurozone	0,9	0,4	0,5	0,4	1,8	1,9	1,8	2,3	2,5
VS	2,4	2,8	2,6	2,9	3,8	3,9	4,2	3,3	3,8
Japan	0,2	2,6	2,0	2,7	1,7	1,4	1,8	1,5	1,8

Bron: Europese Commissie (Autumn 2003 Economic Forecasts), IMF (World Economic Outlook, September 2003), OESO (Perspectives économiques de l'OCDE, décembre 2003; Principaux Indicateurs Économiques, mars 2004).

De onzekerheden in dit scenario zijn nog altijd groot.

- De aardolieprijzen ondergaan sinds de zomer een duidelijk opwaartse druk, na de daling volgend op de oorlog in Irak. Deze stijging hangt samen met de gestegen wereldvraag, in combinatie met de vorming van strategische voorraden, de politieke moeilijkheden in Venezuela, Nigeria en Irak en de productiebeperkingen waartoe de OPEC vanaf november besloot. Deze prijs blijft moeilijk te voorspellen. Zo bereikte hij na de aanslagen in Madrid zijn hoogste peil in 13 jaar. De geo-politieke onzekerheid, de sterke wereldvraag, de lage stand van de voorraden in de VS en de productiebeperkingen oefenen een opwaartse druk uit op het prijsniveau. De sterke euro versus de dollar verzacht de pijn voor de landen van de eurozone.
- De vermindering van de hoge schuldgraad van de ondernemingen, vooral in Europa, wordt bevorderd door de lage intrestvoeten, zowel op korte als lange termijn. Ook de betere prestaties van de aandelenmarkten eind 2003 boden perspectieven voor de bedrijfsfinanciering. De recente problemen op de beurzen onder andere ten gevolge van de aanslagen van 11 maart in Madrid tonen dat de stemming snel kan omslaan.
- De ontwikkeling van de gezinsbestedingen in de VS kan zorgen baren. Dat de groei van de consumptie in de VS de afgelopen jaren zo goed heeft standgehouden, ondanks de stagnerende lonen, was te danken aan een reeks belastingverlagingen, maar vooral aan de historisch lage rente, die de woningenprijzen de hoogte heeft ingejaagd. Deze waardeinstijgingen hebben de dalingen van de aandelenkoersen meer dan gecompenseerd. Bovendien zijn deze winsten onmiddellijk aangegrepen om nog meer op krediet te consumeren, hetgeen door de lage rente verder werd aangemoedigd. De gezinnen in de VS zijn aldus bijzonder kwetsbaar voor intreststijgingen.
- Een andere dreiging gaat uit van de Amerikaanse betalingsbalans. Het tekort op de lopende rekening heeft in 2003 een historische record van 5% BBP bereikt, hetgeen des te zorgwekkender is bij een aantrekkende conjunctuur en dito importen. Deze situatie zou, bij ongewijzigde wisselkoersen, in de toekomst nog verslechteren. De financiering van dit tekort is de laatste jaren bovendien verschoven van de buitenlandse investeringen in de VS (meer dan 90% van het tekort in 1999-2000) naar aankopen van door de overheid uitgegeven effecten, zowel door buitenlandse centrale banken als door de buitenlandse privé-beleggers (in totaal ca. 55% van het tekort). Aziatische centrale banken in het bijzonder hebben aanzienlijke portefeuilles verworven. De financiering van het tekort is dus afhankelijk geworden van de goodwill van buitenlandse financiers, die zo de stijging van hun eigen munten willen tegengaan.

Europese Unie

De zwakke groei binnen de EU mag niet verhullen dat vanaf het derde kwartaal van 2003 een bescheiden herstel is ingezet. In de EU nam het BBP in beide kwartalen toe met telkens 0,4% ten opzichte van het voorgaande kwartaal. Alhoewel de investeringen over het volledige jaar opnieuw zijn achteruitgegaan, geeft het laatste kwartaal toch een onmiskenbaar herstel te zien van 0,8% op kwartaalbasis. Dit is weliswaar minder dan de helft van de toename in de VS. De vertraging van de economische groei in de eurozone was vooral toe te schrijven aan de verslechtering van de handelsbalans die de BBP-groei met 0,6% heeft afgetopt. De sterkte van de euro lijkt hier de grootste schuldige te zijn.

De Europese werkloosheid had in vergelijking met de voorgaande recessie begin de jaren negentig minder te lijden onder de economische neergang. Binnen de Unie blijft ze reeds enkele maanden stabiel op 8,0% van de beroepsbevolking, tegenover 7,3 % in 2001. De inflatie in de EU bedroeg 1,5% in februari 2004.

Ondanks het feit dat de ECB de basisrentevoet onveranderd laat op 2% is de lange rente sedert december weer dalend. De rente blijft historisch gesproken laag en de risicopremie, uitgedrukt als verschil tussen de rendementen op bedrijfs- en overheidsobligaties, is fors gedaald. De prognoses gaan dan ook uit van een duidelijke positieve groei van de investeringen in 2004 en 2005, eerst in de exportsectoren, daarna ruimer. De consumptie zal geleidelijk verbeteren naarmate de werkloosheid daalt en het vertrouwen toeneemt. De conjunctuurinstituten verwachten echter pas een daling van de werkloosheid in 2005, en zelfs nog een zeer lichte stijging in 2004.

Verenigde Staten

De consumptie, die een wisselvallig verloop kende in 2003, is dat jaar licht vertraagd ten opzichte van 2002 (3,1% groei tegenover 3,4% in 2002). Dankzij de belastingverlagingen, de stijging van de uurlonen en het aantrekken van de werkgelegenheid zou de consumptie terugkeren naar het peil van 2002, of zelfs hoger. Dit scenario gaat er evenwel van uit dat de beleidsrente niet wordt verhoogd, met alle gevolgen van dien. De bedrijfsinvesteringen profiteren van de lage rentevoeten, de gestegen rendabiliteit, belastingverminderingen en een stijging van de voorraden, althans op korte termijn, en zouden in 2003 en in mindere mate in 2004 bijzonder krachtig toenemen. Ook de uitvoer zou ten gevolge van het wereldwijd herstel moeten opleven.

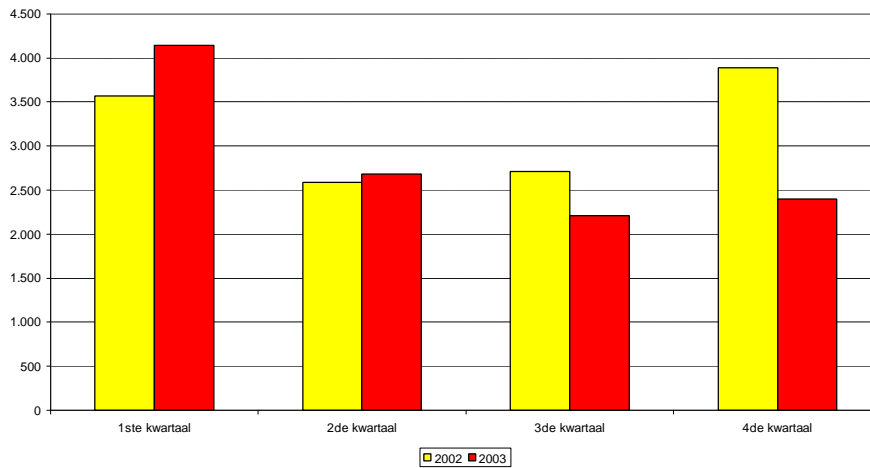
De vermindering van de werkloosheid is zo zwak dat velen in de VS vrezen voor een “jobless recovery”. In ieder geval zou de werkloosheid slechts zeer langzaam dalen. De inflatie zou stabiel blijven.

Japan

We verwezen reeds naar de opmerkelijke groei van de Japanse economie sedert begin 2003. Het laatste kwartaal van dat jaar is het groeiritme op kwartaalbasis bijna verdrievoudigd tegenover het derde kwartaal. Vooral de uitvoer en de bedrijfsinvesteringen stegen spectaculair. Zij profiteren van een herstel van de bedrijfswinsten en de zeer lage rentevoeten. De OESO schrijft het recente herstel gedeeltelijk toe aan succesvolle herstructureringen in bepaalde grote ondernemingen, maar voegt eraan toe dat in vele andere bedrijven de herstructureringen veel minder ver gevorderd zijn. De investeringen zouden dan ook in 2004 en 2005 ietwat vertragen, zij het dat ze op een hoog niveau blijven. De consumptie zou nauwelijks toenemen, terwijl de export blijft drijven op de golven van de stevige groei in Azië en vooral in China. In het licht van dit alles neemt de werkloosheid af. Ook het deflatieprobleem wordt minder erg.

Vlaanderen: Algemeen

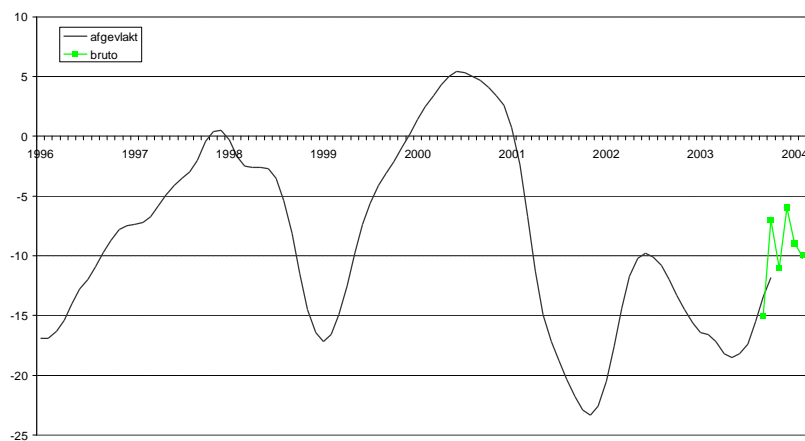
AANTAL BETROKKEN WERKNEMERS BIJ FAILLISSEMENT.
VLAAMSE GEWEST

Bron: Graydon, verwerking APS

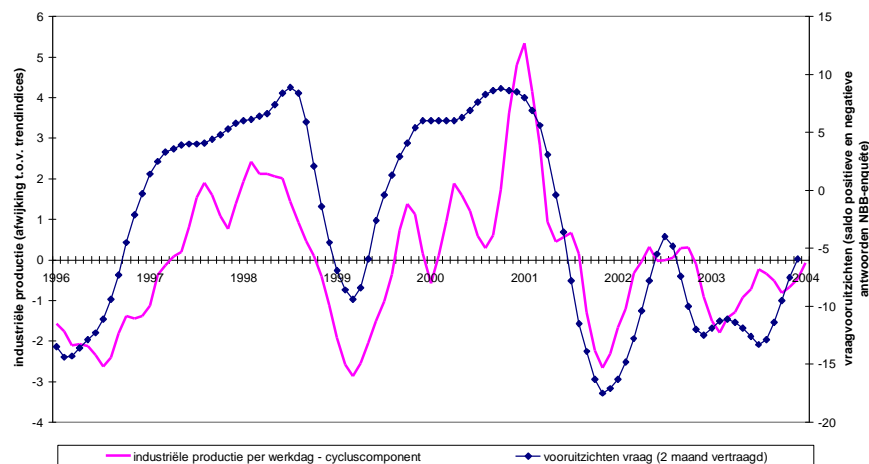
Vlaanderen: Industrie

CONJUNCTUURCURVE VERWERKENDE NIJVERHEID
VLAAMSE GEWEST

Bron: NBB

CYCLISCH VERLOOP VLAAMSE INDUSTRIËLE PRODUCTIE EN VOORUITZICHTEN
VOOR DE VRAAG IN DE INDUSTRIE

Bron: NIS, NBB, verwerking APS

Het Federaal Planbureau (FPB) raamt de reële toename van het Belgische BBP op 1,1% in 2003. Voor 2004 voorziet deze instelling 2,0%. Dit zijn hogere ramingen dan enige maanden geleden. De verbetering van het economisch klimaat bij onze belangrijkste handelspartners leidt tot optimistischer verwachtingen voor de conjunctuurontwikkeling. Ook de grotere bruto vaste kapitaalvorming levert een bijdrage tot het hogere groeicijfer voor 2004. De duurdere euro zou echter later in 2004 de uitvoerdynamiek wat afremmen en zo ook hogere groeicijfers van het BBP in de weg staan. Voor het Vlaamse Gewest voorziet APS eveneens een reële groei van 2,0% voor 2004. Dit is analoog aan de Belgische raming.

Het aantal faillissementen lag in het laatste kwartaal van 2003 5,4% lager dan een jaar eerder. Dit is een positief signaal, daar eerder in 2003 nog sprake was van een globale toename van het aantal falingen. Zowel bij de firma's als bij de éénmanszaken waren er minder ondernemingen die de boeken neerlegden. In totaal verloren bijna 2.400 werknemers hun job als gevolg van een faillissement in het vierde trimester van 2003. Dit zijn er op hun beurt 38,4% minder dan een jaar eerder. In januari 2004 noteerde Graydon 10% meer falingen doch met 45% minder betrokken werknemers. De maandelijkse schommelingen van deze statistiek kunnen echter groot zijn.

Tijdens het laatste kwartaal van 2003 waren er 20,4% minder stopzettingen van firma's. Ook over het hele jaar 2002 en 2003 ging het aantal gewone stopzettingen in dalende lijn. Nog in het vierde trimester van 2003 werden 7,1% meer oprichtingsakten neergelegd in vergelijking met een jaar eerder. Dit was uitsluitend te wijten aan de eenmanszaken (+18,2%). Bij de firma's was er een afname (-2,3%). Over heel het jaar 2003 waren er trouwens meer oprichtingen. Een en ander kan ook te wijten zijn aan de wijzigingen in de registratie als gevolg van de opstart van de Kruispuntbank Ondernemingen.

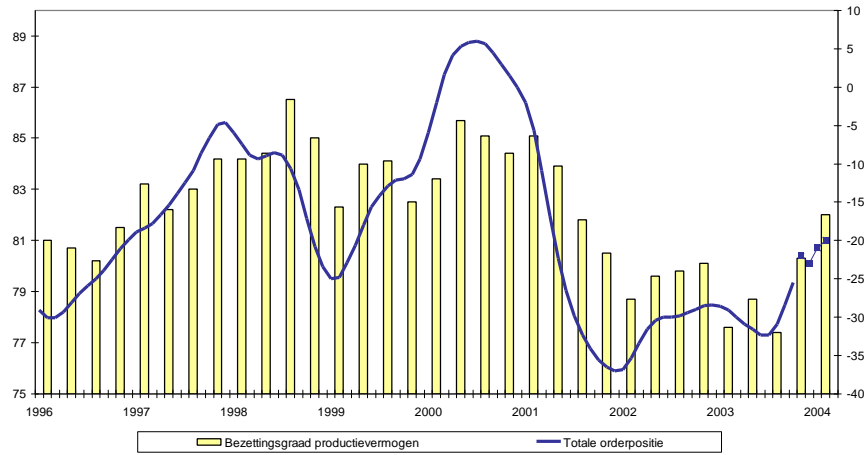
Vlaanderen: Industrie

De conjunctuur in de industrie klimt uit het dal waarin zij zich bevond in het voorjaar van 2003. De curve van de Nationale Bank van België (NBB) voor de Vlaamse verwerkende nijverheid is immers opwaarts gericht, ondanks het feit dat de twee recentste brutowaarden wat minder goed zijn dan eind vorig jaar. Het productietempo verloopt in stijgende lijn. Eenzelfde tendens tekent zich af bij de productiecijfers van het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS) dewelke opnieuw opwaarts gericht zijn, na een adempauze tijdens de zomermaanden. De industriële productie kon in heel 2003 een groei van 2,0% voorleggen. Voor de maanden november 2003 – januari 2004 bedroeg de toename 3,0% jaar-op-jaar. Zoals eerder op het jaar presteerde de groep van de intermediaire goederen goed (+7,4% jaar-op-jaar voor de laatste drie maanden tot januari). De sector van de investeringsgoederen (+8,1%) zorgde eveneens voor een forse groei, in tegenstelling tot het begin van 2003. Dit kan erop wijzen dat het conjunctuurverloop een meer mature fase intreedt. Er was omzeggens een status quo bij de niet-duurzame consumptiegoederen (+0,2%). De sector van de duurzame consumptiegoederen liet als enigste een vrij omvangrijke daling optekenen (-10,9%).

De bestellingen zitten in de lift zodat de bedrijfsleiders van mening zijn dat hun orderposities beter gevuld geraken. Het NIS registreerde tijdens het laatste trimester van 2003 vooralsnog 1,8% minder orders in de industrie dan een jaar eerder, doch voor december alleen was er een toename met 3,8%. Het voorraadpeil neemt af. Dit laat samen met de optimistischer vooruitzichten voor de vraag verdere beterschap van de industriële conjunctuur vermoeden in de nabije toekomst.

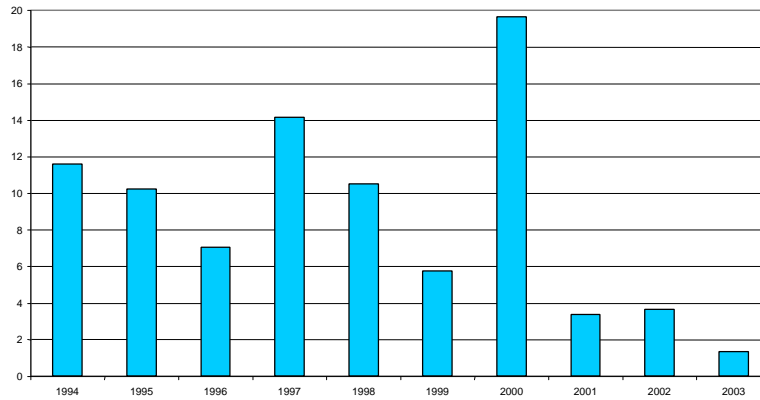
Vlaanderen: Industrie

BEZETTINGSGRAAD PRODUCTIEVERMOGEN EN TOTALE ORDERPOSITIE
VLAAMSE INDUSTRIE

Bron: NBB, verwerking APS

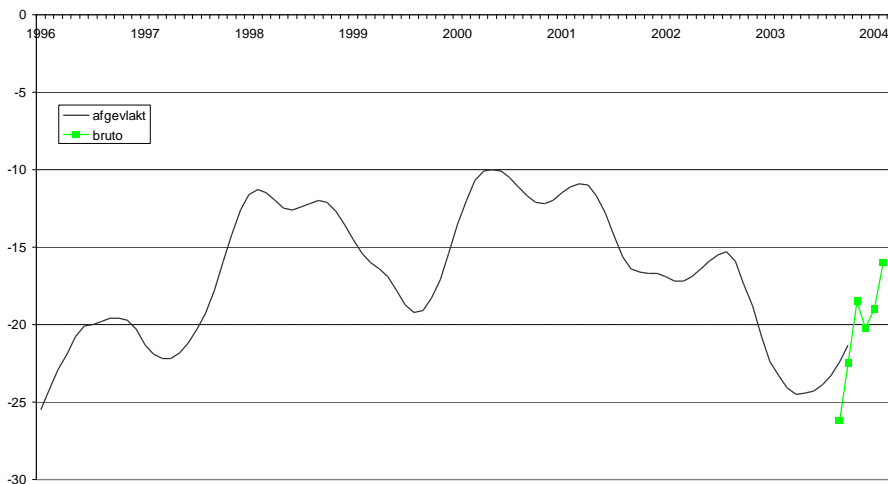
EVOLUTIE VLAAMSE UITVOER
(in nominale prijzen, procentuele toename t.o.v. het jaar voordien)

Bron: INR, verwerking APS

Vlaanderen: Handel

CONJUNCTUURCURVE HANDEL
VLAAMSE GEWEST

Bron: NBB

De aantrekkende activiteit weerspiegelt zich ook in de bezettingsgraad van het productievermogen. Deze is in de Vlaamse industrie sinds het najaar van 2003 toegenomen en bedraagt bij de aanvang van het eerste trimester van 2004 82,0%. De toename is vooral te danken aan de tak van de consumptiegoederen en in wat mindere mate aan deze van de investeringsgoederen. De sector van de intermediaire goederen laat een minder sterke toename zien, doch de productiecapaciteit hield er in deze hoofdindustriegroep dan ook beter stand in de moeilijke eerste jaarhelft van 2003.

Het toenemende optimisme in de industrie weerspiegelt zich nog niet in een merkbaar hoger investeringspeil. De investeringen in industrie en bouw in België lagen in het laatste trimester 3,3% hoger dan het kwartaal voorheen (NIS, trendcijfers). In het Vlaamse Gewest is de trend echter dalende. Volgens de halfjaarlijkse investeringsenquête van de NBB zouden de investeringen van de industrie in vaste kapitaalgoederen met 10,5% teruggelopen zijn in 2003. Daarmee herzagen de bedrijfsleiders hun uitbreidingsplannen van mei 2003, toen ze nog een investeringstoename met 5% in het verschiep stelden voor dat jaar. In 2002 was ook reeds sprake van een terugloop (-13%). Voor 2004 zou de investeringsactiviteit in de industrie slechts met 0,3% aantrekken.

De officiële reeks van de uitvoer van goederen van het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) dient voor doeleinden van conjunctuuranalyse geamendeerd te worden, en dit om twee redenen:

- sedert december 2001 is in Vlaanderen een nieuw distributiecentrum operationeel dat farmaceutische producten invoert en zonder bewerking weer uitvoert naar een aantal landen. Voor het jaar 2002 alleen betekent dit een neerwaartse bijschatting van de Vlaamse uitvoerreeks met 6,5%;
- vanaf 2003 worden de zichtzendingen van diamant die niet worden gevolgd door een effectieve verkoop niet meer opgenomen in de uitvoerstatistiek. Daardoor worden de exportgegevens vóór 2003 met 1,9% naar beneden herzien.

Op basis van de gecorrigeerde trendreeks wordt de toename van de uitvoer in 2003 geraamd op 1,3%. De jaren 2001 en 2002 vertoonden nog groeicijfers van respectievelijk +3,4% en +3,7%. Deze zwakke prestatie komt door de daling van de export in het eerste kwartaal van 2003 en de quasi stagnatie in het tweede kwartaal. Dit hoeft niet te verwonderen gezien de economische malaise waarmee onze belangrijkste handelspartners toen te kampen hadden. Op het einde van 2003 zou volgens onze berekeningen de uitvoer opnieuw een opvering gekend hebben. Deze zal zich vermoedelijk verder zetten in het begin van 2004, doch aan een zwakker groeitempo.

Een hogere uitvoer is goed voor de Vlaamse economie omwille van het positieve effect op de economische groei. De topic bij deze conjunctuurnota gaat dieper in op de Vlaamse export.

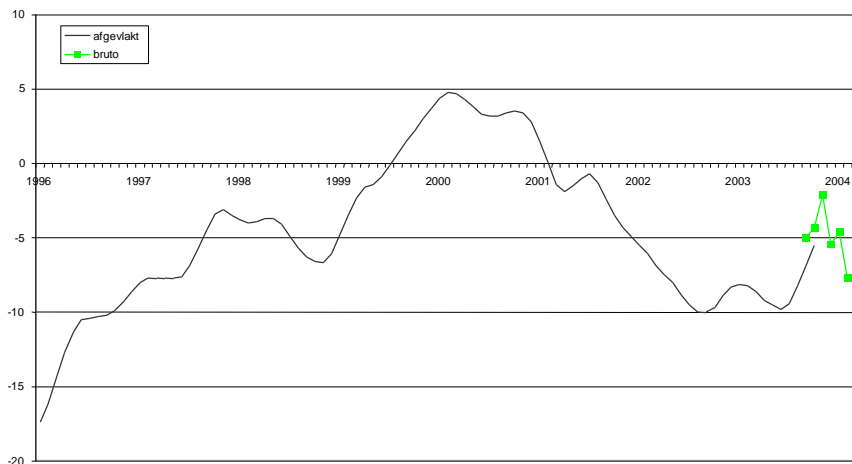
Vlaanderen: Handel

Ook in de handel trekt de conjunctuur aan. De recente brutowaarden van de NBB-conjunctuurcurve zijn bovendien beter.

De omzet neemt toe. De voorraden nemen opnieuw lichtjes af, na de opbouw tijdens de zomermaanden. De bestellingen zitten in de lift, vooral deze uit het buitenland. Tenslotte doen de betere vraagvooruitzichten vermoeden dat de betere conjunctuur in de handel nog een tijdje zal aanhouden.

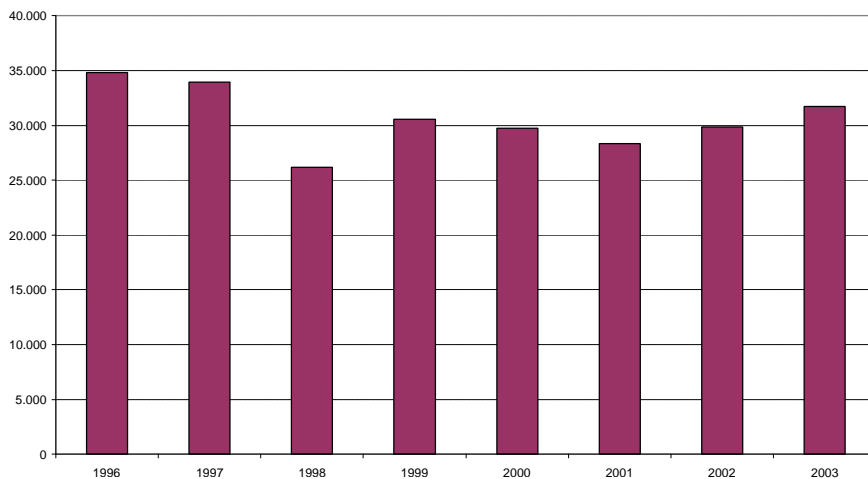
Bouw

CONJUNCTUURCURVE BOUW VLAAMSE GEWEST

Bron: NBB

AANTAL VERGUNDE WONINGEN VLAAMSE GEWEST

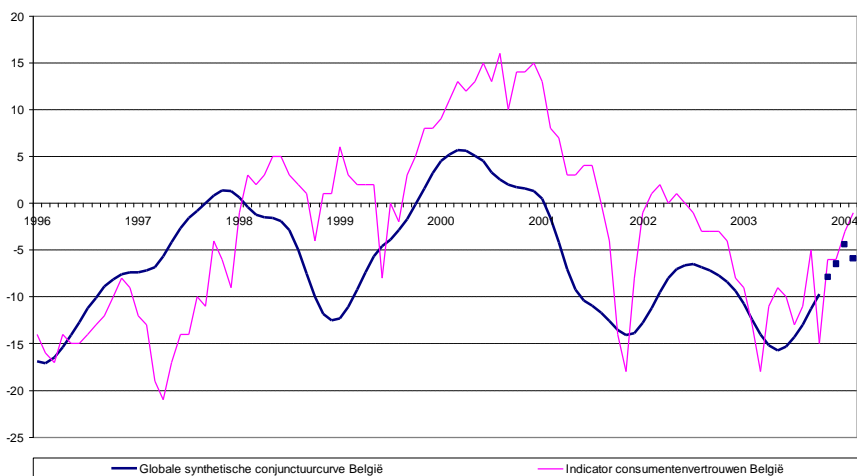

Bron: NIS

9

Gezinnen

VERTROUWEN PRODUCENTEN EN CONSUMENTEN IN BELGIË

Bron: NBB

De conjunctuur in de bouw is sedert de tweede jaarhelft van 2003 aan de beterhand. De recentere brutowaarden van de NBB-enquêtes zijn echter minder goed. Dit doet twijfelen aan de sterkte van het herstel. De uitgeoefende bedrijvigheid neemt toe. Hoewel het orderbestand trendmatig nog steeds stijgende is worden de recente brutowaarden zwakker. De bouwondernemers worden optimistischer omtrent de toekomstige vraag, hoewel ook hier de brutowaarde van februari fors verslechterde.

De bouwactiviteit voor de residentiële markt deed het minder goed in het najaar van 2003. De minder goede conjuncturele situatie van enige maanden ervoor kan een rol spelen.

Er waren over september – november 2003 1,6% minder vergunde woningen in vergelijking met een jaar eerder. Over de eerste elf maanden van 2003 viel een aangroei te noteren met 1,8% op jaarbasis.

Het aantal begonnen woningen lag tijdens augustus – oktober 2003 15,5% onder het niveau van het jaar voordien. Over de eerste tien maanden van 2003 beschouwd was de daling veel minder groot (-1,3%). Peilingen bij architecten naar het aantal ontwerpen van woningen laten uitschijnen dat de (Belgische) investeringen in woningbouw zullen aantrekken in 2004.

Tenslotte waren er over augustus – oktober 2003 ook 4,9% minder verbouwingen jaar-op-jaar. Dit kan de stijgende trend voor de eerste tien maanden van 2003 (+2,9%) niet teniet doen.

Vlaanderen: Gezinnen

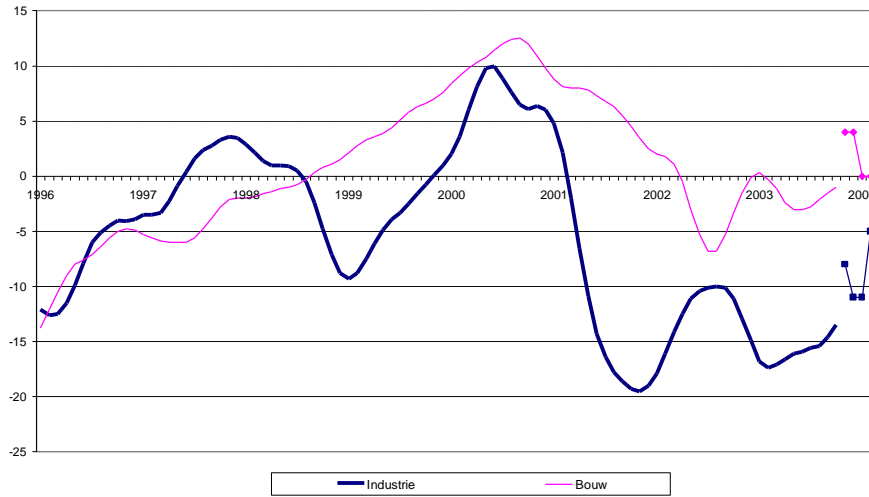
Volgens berekeningen van het FPB breidden de Belgische gezinnen hun consumptie uit met reëel 1,7% in 2003. De beide voorgaande jaren ontwikkelde de gezinsconsumptie zich aan een matiger tempo. De toestand op de arbeidsmarkt bepaalt in belangrijke mate de evolutie van de bestedingen van de gezinnen. Daar de werkloosheidstoestand niet onmiddellijk verbetert als gevolg van de aantrekkende conjunctuur zou de totale gezinsconsumptie zich in 2004 aan een vergelijkbaar tempo ontwikkelen (+1,6%).

Het Belgische consumentenvertrouwen (NBB) zette de stijgende beweging verder in februari 2004. De vooruitzichten voor de algemene economische toestand en voor het sparen verbeterden. De verwachtingen over de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt wijzigden niet veel ten opzichte van januari.

De omzet in de Belgische kleinhandel lag in december 2003 0,7% lager dan het jaar voordien. Sedert het dieptepunt van april 2003 steeg deze indicator slechts heel geleidelijk tot november 2003.

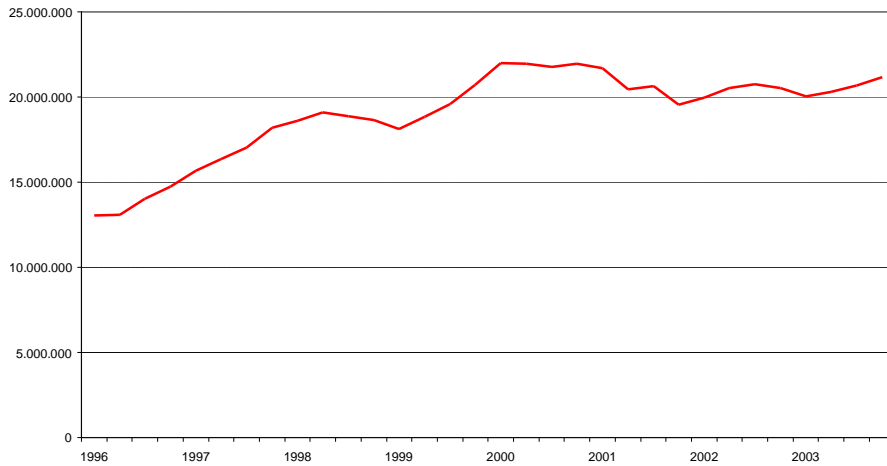
Het aantal nieuw ingeschreven personenwagens lag in 2003 1,4% lager dan het jaar voordien in het Vlaamse Gewest. De onzekere economische situatie in de eerste jaarhelft van 2003 en het feit dat dit geen salonjaar was resulteerden in een daling in het eerste semester. De betere tweede jaarhelft kon dat niet geheel goedmaken. In heel België blijken de inschrijvingen voor de eerste twee maanden van 2004 3,2% hoger te liggen dan een jaar eerder. Voor februari alleen bedroeg de toename 14,2%. Dit is te wijten aan de verkopen ten gevolge van het tweejaarlijkse Auto- en motorsalon.

WERKGELEGENHEIDSVOORUITZICHTEN VLAAMSE INDUSTRIE EN BOUW

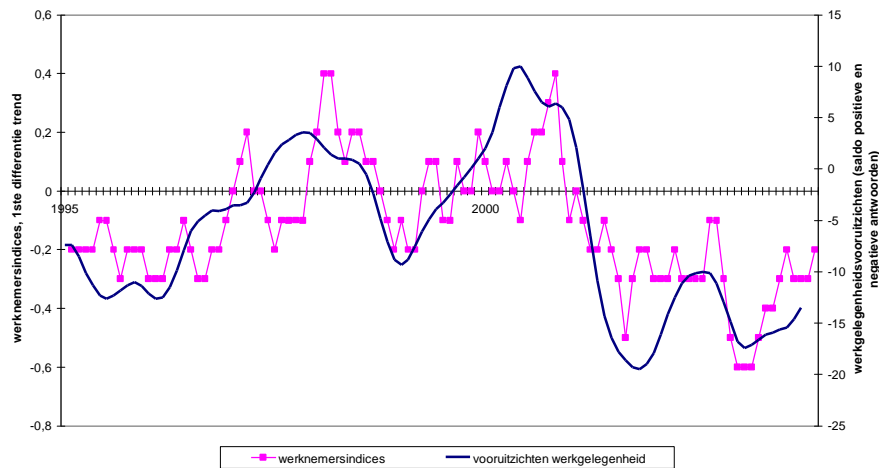
Bron: NBB

AANTAL UREN GEPRESTEERDE UITZENDARBEID IN HET VLAAMSE GEWEST. SEIZOENGEZUIVERD

Bron: Fedegon

VERLOOP AANTAL WERKNEMERS EN VOORUITZICHTEN WERKGELEGENHEID VLAAMSE INDUSTRIE

Bron: NIS, NBBn verwerking APS

Het Federaal Planbureau (FPB) raamt de gemiddelde toename van de binnenlandse werkgelegenheid in België op 7.000 personen in 2004. Dit is onvoldoende om de Belgische werkloosheidsgraad dit jaar te doen dalen, maar betekent toch een ommekeer ten opzichte van 2002 en 2003 toen nog een daling van de binnenlandse tewerkstelling opgetekend werd.

De werknemersindices die het NIS opstelt gaan echter nog steeds in dalende lijn, zowel in de industrie (-0,9% in het vierde kwartaal van 2003 ten opzichte van het derde, op basis van trendgegevens) als in de bouw (-0,7%). De daling in de industrie doet zich voor in alle hoofdindustriegroepen, met uitzondering van de niet-duurzame consumptiegoederen. Bij de duurzame consumptiegoederen lijkt de daling stilaan een einde te nemen.

Ook het aantal gewerkte uren in de secundaire sector wijst nog op een afnemende activiteitsontwikkeling. In de industrie lag deze indicator trendmatig 1,2% lager in het vierde kwartaal van 2003 in vergelijking met het derde (NIS). Deze daling is meer uitgesproken dan bij de werknemersindices, daar ondernemers pas in tweede instantie het personeelseffectief inkrimpen als het minder goed gaat. Het aantal gewerkte uren lag in elke hoofdindustriegroep lager. Bij de investeringsgoederen lijkt de dalende trend een einde te nemen. In de bouw bedroeg de daling 1,4%.

Goed nieuws is er dan weer van het jobaanbod en de interimmarkt. Het aantal werkaanbiedingen (Normaal Economisch Circuit) bij de VDAB dient gecorrigeerd te worden voor de interimvacatures, daar deze in toenemende mate afgehandeld worden via jobmanager en er via dit systeem mogelijk meervoudige interimvacatures verspreid worden. Zonder het interimcircuit noteerde de VDAB 12.385 werkaanbiedingen in februari 2004, 3,7% meer dan een jaar eerder.

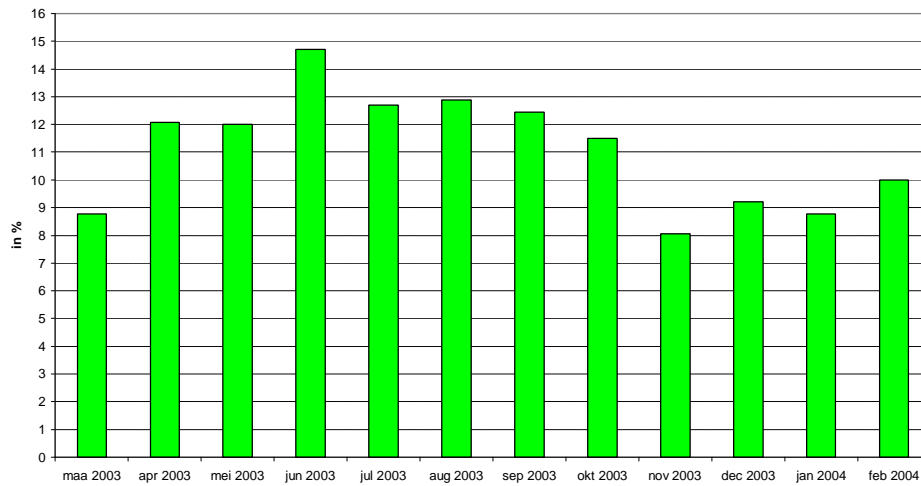
De gepresteerde uren uitzendarbeid liggen in het derde kwartaal van 2003 1,3% hoger in vergelijking met het tweede kwartaal (Federgon, seizoengezuiverde gegevens). Deze positieve evolutie was zowel in het arbeiders- als in het bediendesegment waarneembaar (respectievelijk +0,7% en +2,7%). In vergelijking met een jaar eerder ligt de uitzendactiviteit lichtjes lager, te wijten aan de categorie van de arbeiders.

Ook de gemiddelde verzekerde activiteitsduur in de industrie (excl. voeding, chemie en petroleumraffinage) vertoont tekenen van beterschap. In februari jongstleden bedroeg deze 2,4 maanden. Eind 2003 leek deze indicator wat toe te nemen, na de zwakke prestaties eerder op dat jaar. Deze beterschap tekent zich af in alle belangrijke industriële branches.

Voor de verdere toekomst zou de werkgelegenheid in de secundaire sector moeten aantrekken. De werkgelegenheidsvooruitzichten voor de komende maanden in de industrie en bouw, zoals gemeten in de NBB-conjunctuurenquêtes, worden immers steeds beter. Er zijn geen indicatoren over de verwachte tewerkstellingsontwikkelingen in de tertiaire sector.

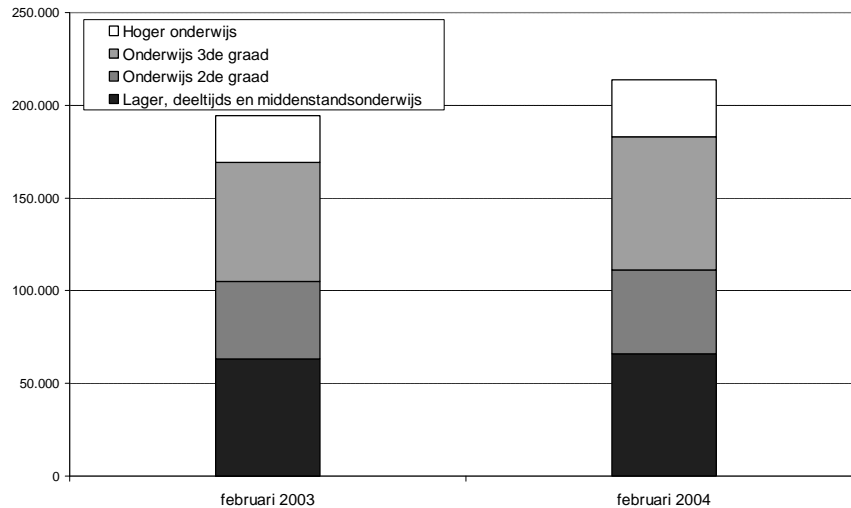
Eind februari 2004 liep het aantal niet-werkende werkzoekenden op tot 213.586 in het Vlaamse Gewest. Dit betekent dat er 10,0% meer zijn dan een jaar geleden. De jaar-op-jaartoenames bedroegen 8,1% in november, 9,2% in december en 8,7% in januari jongstleden. De toename in februari komt enigszins als een verrassing, daar het stijgingstempo in het najaar teruggevallen was. De aantrekkende economie zal binnen afzienbare tijd toch resulteren in dalende werkloosheidscijfers; de werkloosheid is immers een typisch achterlopende conjunctuurindicator.

TOENAME OP JAARBASIS VAN HET AANTAL NIET-WERKENDE WERKZOEKENDEN IN HET VLAAMSE GEWEST GEDURENDE DE LAATSTE MAANDEN

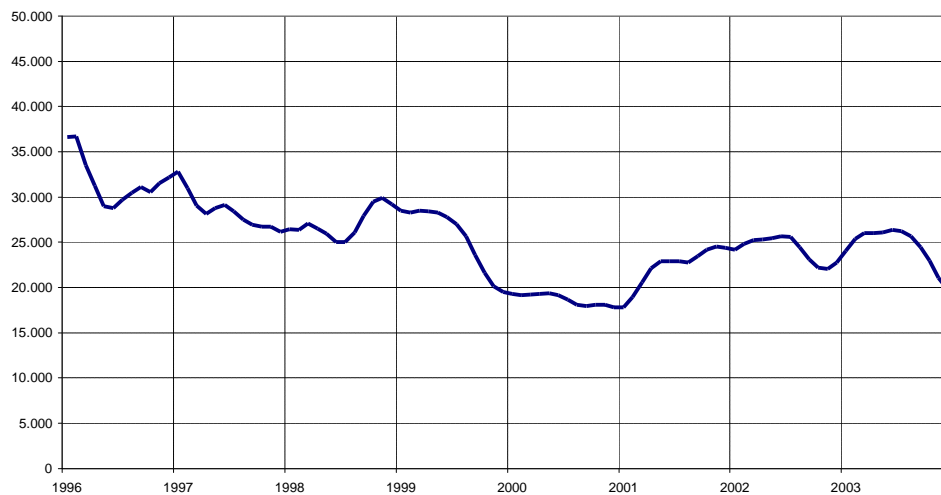
Bron: VDAB, verwerking APS

NIET-WERKENDE WERKZOEKENDEN NAAR STUDIENIVEAU IN HET VLAAMSE GEWEST

Bron: VDAB, verwerking APS

TIJDELIJKE WERKLOOSHEID IN HET VLAAMSE GEWEST (gemiddeld aantal, trend)

Bron: RVA, bewerking APS

De stijgende werkloosheid treft zowel mannen als vrouwen (resp. +10,6% en +9,4%). Het aantal werklozen dat minder dan een jaar zonder werk zit daalde enigszins (-1,0% in vergelijking met februari 2003). Echter de categorie die één à twee jaar werkloos is dikte aan met 38,1%. Dit is te wijten aan het doorschuiven van personen die werkloos werden toen de conjunctuur begon te verzwakken naar de cohortes van 'half lange' werkloosheid. Zo ook groeide de langdurige werkloosheid (meer dan 2 jaar werkloos) met 22,7% in februari 2004.

De werkloosheidstoename is het meest uitgesproken in de leeftijdsgroep van 50 jaar of ouder (+27,0%). Deze verhoging is in belangrijke mate toe te schrijven aan het stapsgewijze optrekken van de leeftijdsdrempel voor niet-werkzoekende uitkeringsgerechtigde volledig werkloze van 50 naar 58 jaar¹.

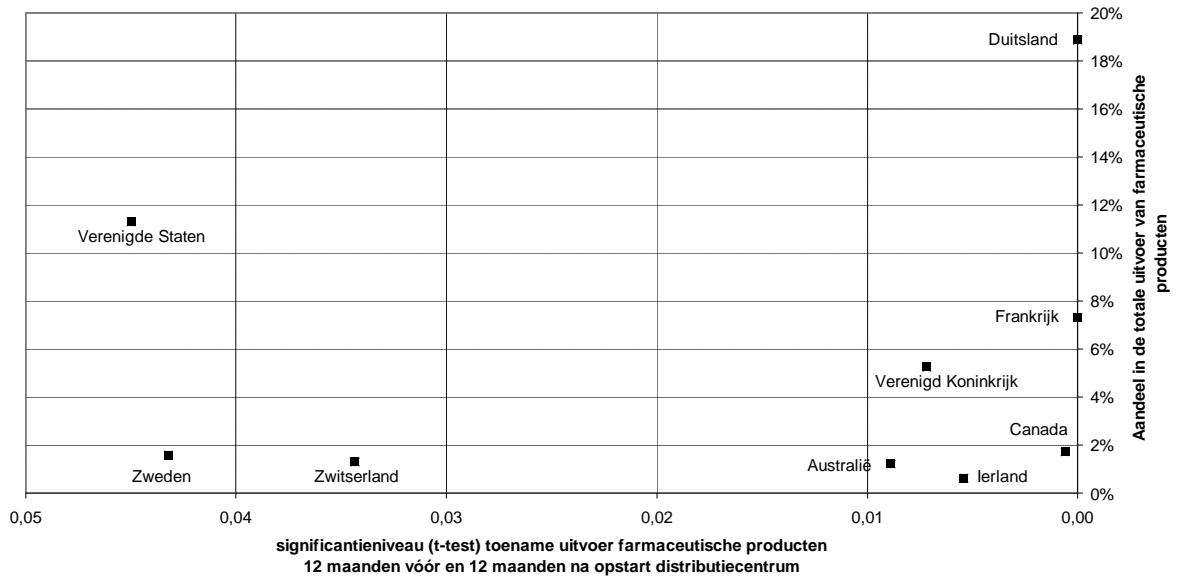
De verslechterende conjunctuur laat zich overal voelen. Zo groeit de werkloosheid bij de hooggeschoolden (universitair of hoger onderwijs lange type) met 22,8%.

De Vlaamse werkloosheidsgraad of de verhouding tussen het aantal werkzoekenden en de beroepsbevolking bedroeg 8,0% in februari 2004 (6,7% bij de mannen en 9,6% bij de vrouwen).

De tijdelijke werkloosheid tenslotte (gemiddeld aantal) zette eind 2002 een stijgende beweging in, gevolgd door een stabilisatie omstreeks de zomer van 2003. In het najaar begon deze indicator opnieuw af te nemen. Gedurende de laatste drie maanden van 2003 was de tijdelijke werkloosheid trendmatig 16,5% lager dan het trimester voordien.

¹ In juli 2002 werd de drempel opgetrokken naar 56 jaar, in juli 2003 naar 57 jaar en vanaf juli 2004 is dit 58 jaar.

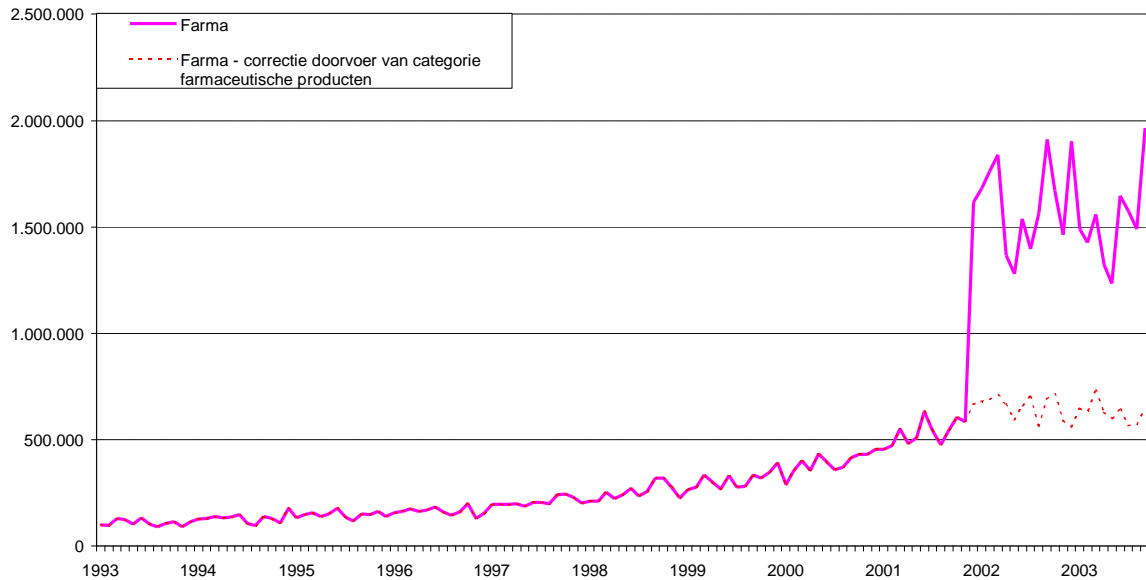
BELANGRIJKSTE LANDEN MET EEN SIGNIFICANTE TOENAME VAN DE UITVOER VAN FARMACEUTISCHE PRODUCTEN ALS GEVOLG VAN DE OPSTART VAN EEN NIEUW DISTRIBUTIECENTRUM

Bron: INR, bewerkingen APS

15

UITVOER VAN GOEDEREN - FARMACEUTISCHE PRODUCTEN VLAAMSE GEWEST. OFFICIËLE REEK EN REEK GECORRIGEERD VOOR DOORVOER CATEGORIE VAN FARMACEUTISCHE PRODUCTEN

Bron: INR, bewerkingen APS

Inleiding

De Vlaamse economie is erg open. De Vlaamse bedrijven exporteren een belangrijk deel van hun productie. De aanwezigheid van belangrijke zee- en luchthavens en de centrale ligging in de Europese Unie zorgen ervoor dat de uitvoer heel belangrijk is voor onze economie. Zo kan de Vlaamse uitvoer in 2003 geraamd worden op 107,5% van het BBP. Dit is erg hoog. Het feit dat het Vlaamse Gewest een kleine regio is, oefent echter invloed uit. Dit betekent immers dat een transactie over een bepaalde afstand voor het Vlaamse Gewest als export geregistreerd terwijl een in afstand vergelijkbare handeling in een groter land een binnenlandse handeling is.

Het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) stelt de gegevens op, inclusief deze voor de gewesten en provincies. Bij de analyse van de gewestelijke export zijn er twee effecten waarmee rekening moet gehouden worden:

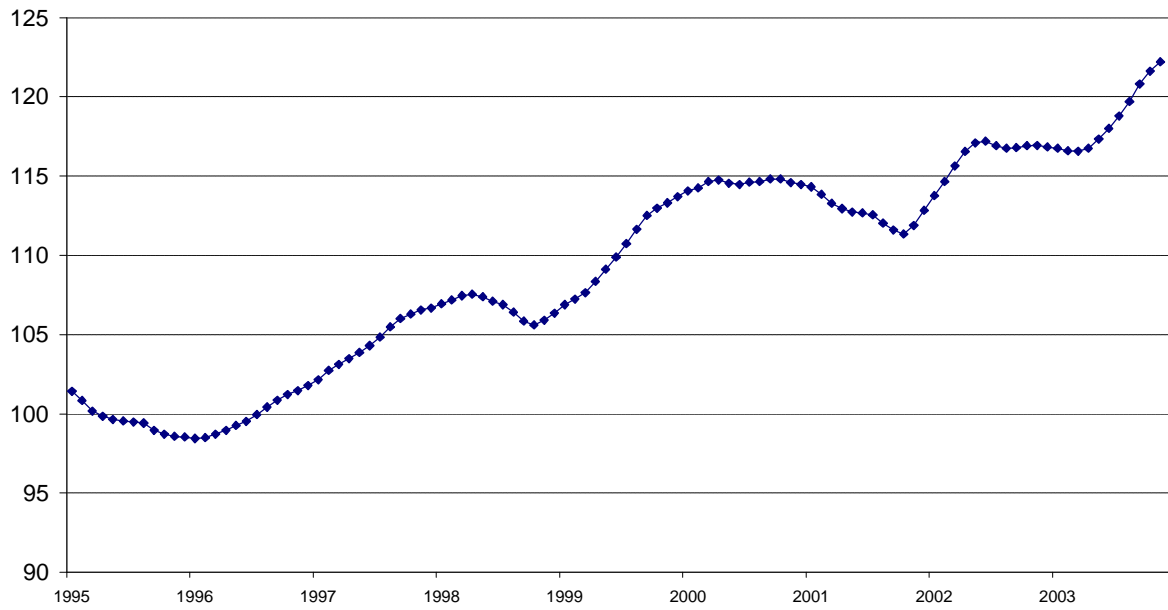
- Het hoofdzeteffect: de aangiften van de ondernemingen vinden gewoonlijk plaats per onderneming en niet op het niveau van de vestigingen. Dit zou de gewestelijke uitvoer vertekenen, daar alle transacties verkeerdelijk aan het gewest van de hoofdzetel zouden worden toegewezen. Daarom verricht het INR een aanvullende enquête bij ondernemingen met vestigingen in meerdere gewesten om de exacte locatie van de uitvoer zo goed mogelijk te kennen (plaats van fabricage of opslag van het product).
- Het poorteffect: het Vlaamse Gewest telt belangrijke zee- en luchthavens alwaar goederen dikwijls al eens een laatste behandeling krijgen vooraleer ze definitief uitgevoerd worden. Op deze wijze worden ook goederen uitgevoerd via het Vlaamse Gewest, maar waarvan de basisproductie elders plaatsgreep. Daarvoor corrigeert het INR niet, mede omwille van de moeilijkheden voor het detecteren van de juiste herkomst van alle goederencategorieën. Het poorteffect mag daarom niet vergeten worden bij een analyse van de gewestelijke exportstructuur in België.

Breuken in de reeks

De gepubliceerde gegevens over de Vlaamse uitvoer van goederen ondergaan de invloed van twee belangrijke gebeurtenissen van vrij recente aard die als het ware als 'schokken' doorwerken. Deze hebben een niet-conjuncturele invloed en moeten daarom ook gecorrigeerd worden voor doeleinden van economische analyse.

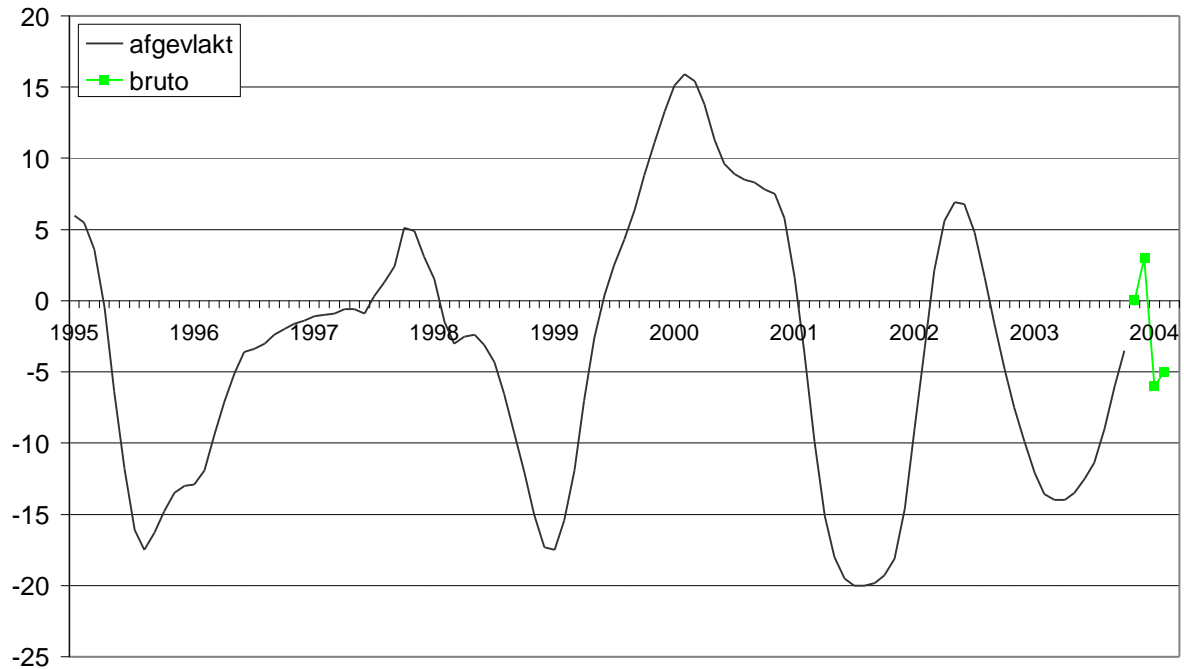
In december 2001 startte een nieuw, belangrijk distributiecentrum voor farmaceutische producten haar activiteiten op in het Vlaamse Gewest. Sedertdien worden grote hoeveelheden van deze producten uit Ierland geïmporteerd en vervolgens vanuit het Vlaamse Gewest weer uitgevoerd naar een aantal andere landen. Het gaat om een belangrijk aandeel in de categorie van de farmaceutische producten waarbij geen bewerking van de geïmporteerde goederen plaatsgrijpt vooraleer ze verder verdeeld worden naar het buitenland. Deze nieuwe activiteiten hebben aldus een merkbare verhoging van de geregistreerde Vlaamse (en Belgische) uitvoer tot gevolg dewelke niet of nauwelijks het gevolg is van de inzet van binnenlandse productiefactoren. Voor doeleinden van conjunctuuranalyse zal daarvoor dan ook gecorrigeerd worden. Naar de volgende landen bleek vanuit het Vlaamse Gewest een significante verhoging van de uitvoer van farmaceutische producten te zijn gebeurd vanaf december 2001: Duitsland, de Verenigde Staten, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Canada, Zweden, Zwitserland, Australië en Ierland.

CONJUNCTUURCURVE OESO
VOOR DE EU-15

Bron: OESO

CONJUNCTUURCURVE VERWERKENDE NIJVERHEID
VERLOOP BUITENLANDSE BESTELLINGEN
VLAAMSE GEWEST

Bron: NBB

De correctie werd als volgt berekend:

- er werd een partiële reeks van uitvoer van farmaceutische producten bepaald door de reeks te nemen van de totale uitvoer van farmaceutische producten en deze te verminderen met de bedragen naar voornoemde negen landen;
- het maandelijkse groeipercentage van de partiële farmareeks werd toegepast op de export van farmaceutische producten naar de negen landen, te beginnen vanaf december 2001 tot op de laatste gekende waarde;
- de aldus gecorrigeerde reeks voor de uitvoer van farmaceutische producten naar de negen landen werd opgeteld bij de partiële farmareeks om zo de totale gecorrigeerde farmareeks te bekomen. De correctie houdt een neerwaartse herziening in van de geregistreerde uitvoer vanaf december 2001. Voor heel 2002 is de totale Vlaamse uitvoer 6,5% neerwaarts gecorrigeerd.

Een tweede aanpassing behelst de uitvoer van diamant. Het INR doet voor de basisgegevens over de in- en uitvoer daarvan een beroep op de Hoge Raad voor de Diamant die maandelijks rapporteert over de buitenlandse handel in diamant bij het INR². Sedert 2003 worden de zichtzendingen van diamant dewelke niet gevolgd werden door een definitieve aan- of verkoop niet meer in de statistieken van de buitenlandse handel opgenomen. Het gevolg is dat de uitvoerreeks tot en met december 2002 een overschatting inhield. Het INR raamt de impact van de eliminatie van voornoemde categorie van zichtzendingen op –3.080 miljoen euro voor de Belgische uitvoer in 2002³. De totale Vlaamse export, gecorrigeerd voor de doorvoer van een categorie farmaceutische producten bedroeg 165.688 miljoen euro in 2002. Door toepassing van de door het INR vermelde neerwaartse herziening bekomt men 162.308 miljoen euro of –1,859%. De voor farmaceutische goederen gecorrigeerde Vlaamse uitvoergegevens zullen voor de periode januari 1993 – december 2002 met dit percentage naar beneden herzien worden.

Raming van de gegevens voor het ontbrekende kwartaal van 2003 en korte termijnvooruitzichten

Nu zal een inschatting gemaakt worden van de evolutie van de goederenuitvoer (gecorrigeerde reeks) tot en met juni 2004. Het betreft deels een raming van nog niet gepubliceerde data en een prognose van toekomstige waarden. Daartoe zal het verloop van reeksen nagegaan worden die in verband staan met de Vlaamse uitvoer (hierna proxy-reeksen genoemd). Het moet gaan om reeksen waarvan vlugger recentere waarnemingen beschikbaar zijn en waarvoor zelf een inschatting kan gemaakt worden van hun nakende verloop.

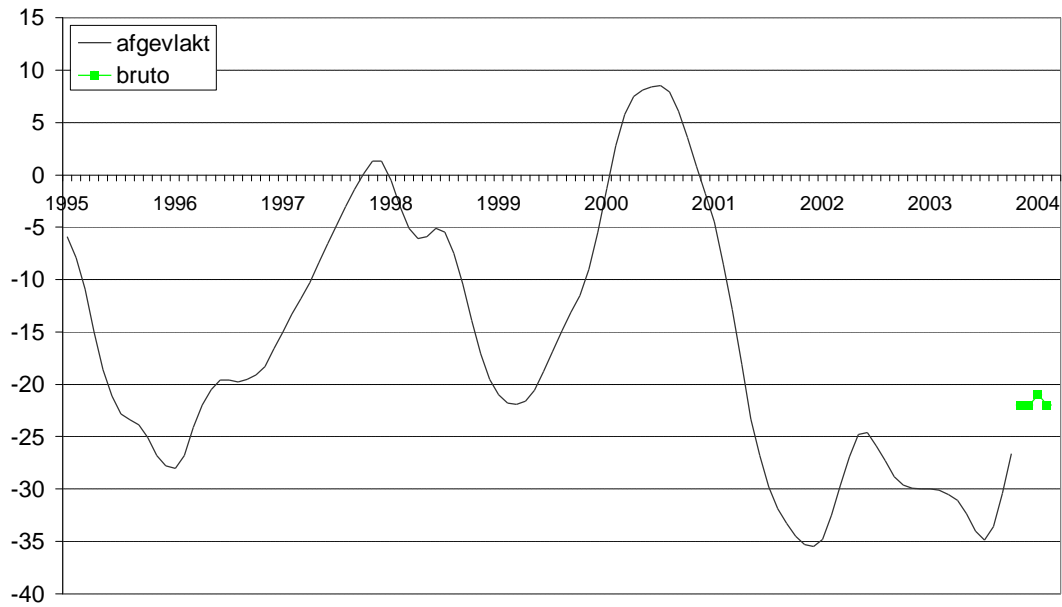
Daarvoor komen in aanmerking:

- de OESO-conjunctuurcurve voor de EU. In 2002 was de EU goed voor 72% van de Vlaamse export. De gegevens worden maandelijks door de OESO berekend;
- twee deelindicatoren van de synthetische conjunctuurcurve van de NBB voor de Vlaamse industrie, met name het verloop van de buitenlandse bestellingen en de beoordeling van de buitenlandse orderpositie. Dit zijn twee reeksen die uit hun aard verbonden zijn met de reële exportprestaties. De reeksen zijn beschikbaar in trendvorm en lopen steeds vier maanden achter op de brutoreeks, te wijten aan de methode van trendbepaling.

² INR, Statistieken van de Buitenlandse Handel. Maandbericht 2003 – 01, blz. 4.

³ Ibidem, blz. 4.

CONJUNCTUURCURVE VERWERKENDE NIJVERHEID
BEOORDELING BUITENLANDSE ORDERPOSITIE
VLAAMSE GEWEST

Bron: NBB

De reeksen ondergaan een logaritmische transformatie om ze onderling beter te kunnen vergelijken. Verder blijken deproxy-reeksen niet significant voor te lopen op de uitvoer, misschien met uitzondering van de buitenlandse bestellingen waarvan het voorlopig karakter van tenminste één maand op de uitvoer niet kan verworpen worden.

Vervolgens dienen de proxy-reeksen die zullen gebruikt worden voor de raming en prognose van de Vlaamse uitvoer vooruit berekend te worden. Immers, hoewel van deze reeksen recentere waarden beschikbaar zijn, volstaan deze nog niet om een beeld te vormen van de export het volgende kwartaal of zelfs meerdere kwartalen verder. Deze vooruitberekening gebeurt aan de hand van ARIMA-modellen. Dat betekent dat toekomstige waarden zullen geschat worden op basis van de interne dynamiek en op basis van statistische eigenschappen van de reeks in kwestie. Het betreft geen econometrische schatting waarbij conceptuele modellen en interrelaties tussen reeksen centraal staan. DeARIMA-methode zal aangewend worden om voorspellingen op zeer korte termijn te maken. De betrekkelijke eenvoud en vlugge schattingsresultaten pleiten in het voordeel van deze techniek en voor het doel ervan: een vlugge inschatting maken van het nabije verloop van de Vlaamse uitvoer.

Het modelleren van de eigenlijke Vlaamse uitvoerreeks gebeurde in eerste instantie via klassieke regressievergelijkingen. Er bleek echter één belangrijk probleem te zijn: het voorkomen van positieve autocorrelatie bij de resttermen. Dit brengt met zich mee dat de regressiecoëfficiënten en de R^2 niet betrouwbaar zijn. Daarom moet dat gecorrigeerd worden. Dit gebeurt door autoregressie, via hetzelfde algoritme als dat gebruikt wordt bijARIMA-schattingen. Daarbij wordt de onafhankelijke variabele (Vlaamse uitvoer) éénmaal vertraagd opgenomen en samen met de proxy-variabelen gemodelleerd.

Finaal blijkt een autoregressie van de Vlaamse uitvoer met als bijkomend proxy-variabele de OESO conjunctuurcurve voor de EU de beste resultaten te geven.

Tabel 2: Vlaamse uitvoer van goederen: omvang en evolutie van de gecorrigeerde trendreeks – samenvattend per kwartaal.

Jaar	Kwartaal	Waarde in 1.000 euro	Evolutie t.o.v. het voorgaande kwartaal
2002	IV	41.327.862	
2003	I	40.445.508	- 2,1%
2003	II	40.532.932	+ 0,2%
2003	III	41.208.440	+ 1,7%
2003	IV *	42.543.612	+ 3,2%
2004	I **	43.053.245	+ 1,2%
2004	II **	43.114.550	+ 0,1%

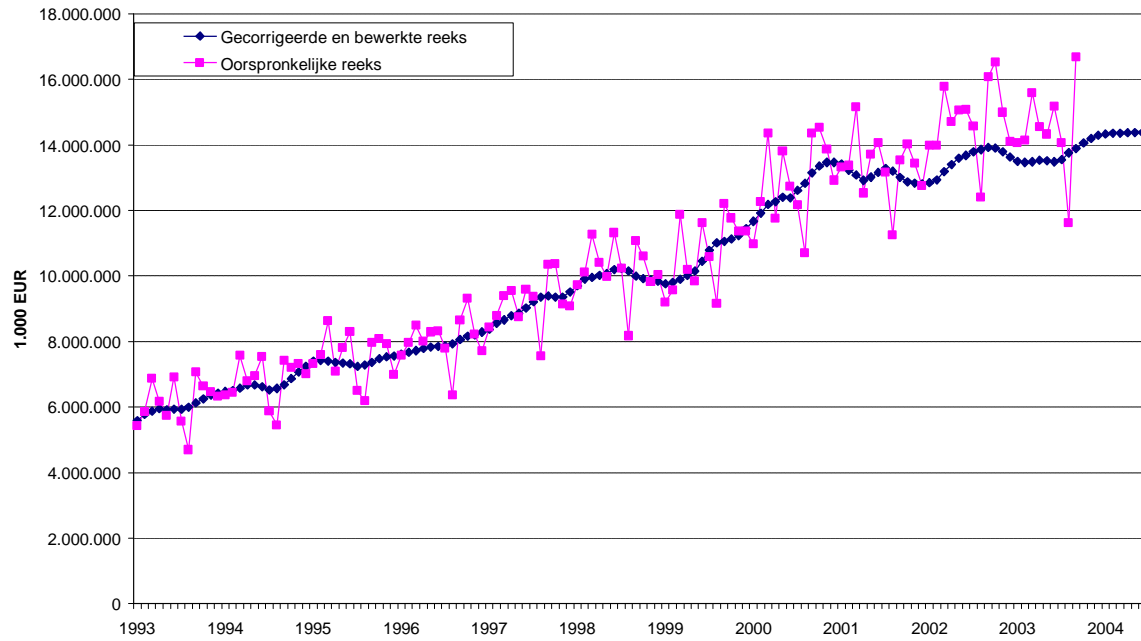
* raming, ** prognose

Bron: APS

Deze tabel moeten echter met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden: het Federaal Planbureau (FPB) merkt op dat het cijfermatig kwantificeren van de evolutie van reeksen volgens dergelijke methode op het probleem stuit⁴ dat de evolutie betrekking heeft op de trend van de reeks, en niet op de reeks zelf. De groeipercentages geven daarom eerder een grootte-orde weer van de verwachte evolutie.

⁴Lebrun I., 1999, blz. 27-28.

UITVOER VAN GOEDEREN VANUIT HET VLAAMSE GEWEST
OORSPRONKELIJKE REEKS EN TREND + KORTE TERMIJNVOORUITZICHTEN

Bron: APS

De recente evolutie van de Vlaamse uitvoer laat zich als volgt omschrijven: de dynamiek van de export was neerwaarts gericht vanaf oktober 2002. De neergaande trend ging parallel met de conjunctuurverslechtering in deze periode. Gedurende het eerste semester van 2003 stabiliseerde de uitvoer zich op een lokale bodem. Het conflict in Irak en de internationale onzekerheid speelden een belangrijke rol. Pas vanaf de zomer van 2003 zien we dat de Vlaamse export herleeft. Deze opvering zette zich door gedurende het najaar van 2003. Naar verwachting zal de uitvoerdynamiek zich tijdens de eerste twee kwartalen van 2004 verder zetten, doch het stijgingstempo wordt minder sterk. De blijvendegeo-politieke problemen, de duurdere euro die de uitvoer bemoeilijkt en de vrij hoge werkloosheid zijn elementen die dat kunnen verklaren.

De *prognose van het Vlaamse BBP* komt als volgt tot stand: vooreerst wordt gezocht naar reeksen die correleren met de evolutie van het Vlaamse BBP (industriële productie, conjunctuurcurve verwerkende nijverheid, BelgischeBBP, BBP buurlanden). Er worden een aantal regressies uitgevoerd van deze reeksen op het Vlaamse BBP om na te gaan welke de beste 'fit' is. Daarbij worden deze logaritmisch getransformeerd. Vervolgens worden de reeksen 'vooruitberekend' aan de hand van ARIMA-prognoses. Voor het Belgische BBP worden de prognoses van een aantal instituten genomen. De bekomen waarden worden in het model ingebracht om aldus te resulteren in een schatting van de groei van het Vlaamse BBP voor het huidige jaar.

De *conjunctuurenquêtes van de Nationale Bank van België* bij de ondernemingen worden maandelijks uitgevoerd. Deze omvatten op regionaal vlak een aantal vragen bij de bedrijven uit industrie, handel en bouw over het verloop van de activiteit en de vooruitzichten. Zij zijn een belangrijke, en vooral actuele graadmeter van de conjunctuur.

Het *indexcijfer van de industriële productie* is een index die opgesteld wordt door het NIS op basis van enquêtes bij de ondernemingen; de oorspronkelijke reeks wordt verbeterd voor de ongelijke duur van de maanden, seizoengezuiverd en afgevlakt om de trend te kunnen afleiden. Door het invoeren van het Prodcom-systeem voor de maandstatistieken van de industriële productie zijn er, vanaf januari 1994, belangrijke wijzigingen inzake methodologie en resultaten.

De *capaciteitsbezettingsgraad* in de industrie wordt berekend door de NBB en geeft aan welk percentage van het geïnstalleerde productievermogen effectief wordt aangewend. De basisgegevens werden seizoengezuiverd om dan de trend te kunnen bepalen.

De statistiek van de *faillissementen, oprichtingen en stopzettingen* is afkomstig van Graydon Belgium NV. Deze registreert de gegevens bij de rechtbanken van Koophandel. Het telmoment is het ogenblik dat een vonnis geveld wordt (en niet het ogenblik waarop het vonnis gepubliceerd wordt in het Belgisch Staatsblad).

De *uitvoer van goederen* wordt berekend door het Instituut voor de Nationale Rekeningen. Deze regionaliseert nationale gegevens op basis van de postcode van de respondenten. De gegevens van multiregionale ondernemingen worden gecorrigeerd door in een enquête te peilen naar de regionale oorsprong van de uitvoer.

Het *consumentenvertrouwen* is gebaseerd op een maandelijkse enquête van de Nationale Bank van België. De indicator is het gemiddelde van de antwoorden op vier vragen (uit een langere reeks). Deze hebben betrekking op de economische situatie in België, de toestand van de werkloosheid en op de eigen financiële situatie en het spaarvermogen. Recent financiert APS ook dit onderzoek op Vlaams vlak. Pas binnen enkele jaren zal dit resulteren in een analyseerbare reeks.

De *inschrijvingen van personenwagens* zijn afkomstig van Febiac. Deze omvatten ook de personenwagens voor dubbel gebruik. De transit van motorvoertuigen is niet inbegrepen (diplomatieke nummerplaten, executieve nummerplaten, tijdelijke nummerplaten).

De uitkeringsgerechtigde volledig werklozen (UVW) : de volledig werklozen die niet gebonden zijn door een arbeidsovereenkomst en die werkloosheids- of wachtuitkeringen genieten, en bovendien zijn ingeschreven als werkzoekende voor een voltijdse betrekking. De oudere niet meer ingeschreven UVW's zijn hier niet inbegrepen.

De langdurige UVW : UVW's met een inactiviteitsduur van 2 jaar en meer, exclusief de oudere UVW's die niet meer ingeschreven zijn.

Niet-werkende werkzoekenden (NWWZ of werkloosheid volgens EU-definitie) (zie tabel): UVW's (exclusief ouderen), jonge werknemers in wachttijd (schoolverlaters), niet-werkende vrij ingeschreven werkzoekenden en andere categorieën niet-werkende werkzoekenden die ingeschreven zijn.

Uitzendarbeid : gepresteerde uren uitzendarbeid (seizoengezuiverd) door arbeiders en bedienden; geëxtrapoleerde gegevens op basis van een enquête uitgevoerd door de beroepsvereniging der uitzendkantoren Federgon.

Werkaanbiedingen : door de VDAB ontvangen en vervulde werkaanbiedingen in het normaal economisch circuit. Niet alle werkaanbiedingen verlopen via de VDAB.

De administratie Planning en Statistiek geeft volgende publicaties uit:

- VRIND (Vlaamse Regionale Indicatoren) geeft aan de hand van interessant cijfermateriaal een concreet beeld van wat de Vlaamse overheid doet, op welke terreinen zij actief is en welke resultaten zij behaalt.
Het VRIND-rapport 2003 zal eind april 2004 beschikbaar zijn en kan dan schriftelijk besteld worden bij de administratie Planning en Statistiek. U betaalt vooraf 15 euro door storting op rekeningnummer 091-2202012-44 van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement AZF, afdeling Algemene Administratieve Diensten Boudewijnlaan 30, 1000 Brussel. Op de website 'Vlaamse statistieken' kan u de gebruikte cijferreeksen uit VRIND in werkbladformaat downloaden.
☞ http://aps.vlaanderen.be/statistiek/publicaties/stat_Publicaties_vrind.htm
- PROFIEL VLAANDEREN is een onmisbare steun voor wie zich snel wil oriënteren over Vlaanderen op de meest diverse gebieden zoals bevolking, gezondheidszorg, arbeidsmarkt, en andere. Profiel Vlaanderen 2003 is gratis verkrijgbaar (ook via mailinglist) bij de administratie Planning en Statistiek, Boudewijnlaan 30, 1000 Brussel, tel.: 02/553.57.84
☞ http://aps.vlaanderen.be/statistiek/publicaties/stat_Publicaties_profiel.htm
- VLAANDEREN IN CIJFERS 2003 is een vouwfolder met de voornaamste socio-economische data over Vlaanderen. Deze vouwfolder is gratis verkrijgbaar (ook via mailinglist) bij de administratie Planning en Statistiek, Boudewijnlaan 30, 1000 Brussel, tel.: 02/553.57.84
☞ http://aps.vlaanderen.be/statistiek/publicaties/stat_Publicaties_vic.htm
- CONJUNCTUURNOTA VOOR VLAANDEREN verschijnt per semester en geeft actuele informatie over de Vlaamse conjunctuurindicatoren, naast een situering in een ruimere, internationale context. De 'Conjunctuurnota voor Vlaanderen' is als pdf downloadbaar op de website 'Vlaamse statistieken', rubriek 'Conjunctuur'. U kan eventueel ook gratis een gedrukte versie bekomen (ook via mailinglist) bij de administratie Planning en Statistiek, Boudewijnlaan 30, 1000 Brussel, tel.: 02/553.57.84
☞ http://aps.vlaanderen.be/statistiek/publicaties/stat_Publicaties_conj.htm
- STATIVARIA is een publicatierreeks die aan de Vlaamse ambtenaren, maar ook aan andere belangstellenden, originele informatie bezorgt die nuttig is bij de beleidscyclus. De publicaties zijn gratis verkrijgbaar (per nummer of via mailinglist) bij de administratie Planning en Statistiek, Boudewijnlaan 30, 1000 Brussel, tel.: 02/553.57.84
☞ http://aps.vlaanderen.be/statistiek/publicaties/stat_Publicaties_stati.htm
- VLAANDEREN GEPEILD is het verslagboek van het colloquium dat op 6 mei 2003 plaatsvond. Hierin vindt men wetenschappelijke bijdragen op basis van analyses op de APS-Survey naar de waarden, houdingen en gedragingen van Vlamingen. De tekst is in pdf-formaat downloadbaar op de website 'Vlaamse statistieken'. Binnenkort zal het verslagboek van het colloquium van 6 mei 2003 beschikbaar zijn.
☞ http://aps.vlaanderen.be/statistiek/publicaties/stat_Publicaties_gepeild.htm

Ministerie van de
Vlaamse Gemeenschap

Samenstelling:

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Administratie Planning en Statistiek
Thierry Vergeynst
Dirk Festraets
Inge Brunello

Eindredactie: Thierry Vergeynst

e-mail: thierry.vergeynst@azf.vlaanderen.be

Technische en administratieve ondersteuning:

Guy De Smet
Yves Impens

Verantwoordelijke uitgever:

Josée Lemaître
Directeur-generaal
Boudewijnlaan 30
1000 Brussel

Grafische vormgeving publicatie:

Guy De Smet

Grafische vormgeving cover:

Afdeling Communicatie en Ontvangst
Patricia Vandichel

Druk: departement Algemene Zaken en Financiën

Uitgave: april 2004

http://aps.vlaanderen.be/statistiek/publicaties/stat_Publicaties_conj.htm